

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Гулевич С.О.

аспірант,

Інститут проблем сучасного мистецтва

СИМБІОЗ ВІЙНИ ТА КУЛЬТУРИ

Явище війни і її соціокультурний зміст постійно знаходяться в стадії еволюції і під час глобалізації вимагає постійного науково-філософського та культурологічного осмислення, диференціації та аналізу для розуміння сутності війни.

Учень К. Юнга Ерік Нойманн про Прабатьків Світу висловлюється так: «Вони все ще підкоряються первинному закону: верх і вниз, батько і мати, небо і земля, Бог і світ відображають одне одного і не можуть бути розділеними. У який ще спосіб міфологічно може бути представлене єднання протилежностей первинної стадії буття, якщо не символом злиття Прабатьків Світу!» [2, с. 34]. І дійсно поєднуючи дві протилежності ми отримуємо щось нове, нове життя або щось досконале, неповторне та невідоме нам до цього. За подібним принципом симбіозу можна аналізувати війну та культуру, єднання жакливого та естетичного, темного та світлого. Результатом такого зв'язку є культурний продукт. Продукт який зберігає свою актуальність проходячи крізь століття. Він щоразу видозмінюється, набуваючи характерних рис періоду, в якому зароджується, вбирає в себе символи та сутності конкретної події, пов'язаної з війною.

Взаємозв'язок між культурою та війною можна простежити у всі періоди світової історії. Коли війни ставали головним сюжетом для розпису посуду (Стародавня Греція), натінних розписів, живописних полотен та графічних аркушів. Разом з технічним прогресом війна переходить в мистецтво кінематографу та музики, остання доречі не завжди транслювала гіркі втрати чи фатальність. У ХХ столітті музика навіть стала джерелом натхнення для нацистів, зокрема творчість Вільгема Ріхарда Вагнера який тільки через те, що був улюбленим композитором Гітлера, і сьогодні у багатьох людей асоціюється з Другою світовою. Війна змінювала і модні тенденції. Перша світова війна внесла кардинальні зміни у жіночий одяг. У Європі жінки починають носити одяг більш практичний для повсякденних справ. У цей же період відбувається і емансипація жінок, що заклала фундаментальні засади ролі жінки в житті держави.

Говорячи про війну складно обмежитись лише суто теоретичним аспектом цього явища, вивчаючи та аналізуючи досвід кожної війни для передбачення особливостей можливих майбутніх протистоянь. Теорію слід пов'язувати з емпіричними дослідженнями, аналізувати нові данні, які можна отримати лише у польових умовах і, як наслідок, стимулювати розвиток теоретичної бази. З огляду на сучасні війни з впевненістю можемо констатувати той факт що це достатньо складне та широке явище. Явище, для аналізу та вивчення якого слід підходити всесторонньо адже воно взаємозалежне від багатьох компонентів, зокрема від соціального, геополітичного, економічно та культурологічного аспектів. Таким чином потрібно віднайти тонку межу між теоретичним та емпіричним методами дослідження. І саме в емпіричний метод закладати культурний та духовний аспекти, що дасть можливість дещо по іншому вивчати теорію війни. Безумовно, будь-яка війна, чи то релігійна, політична, чи то народна – це здебільшого руйни, втрати та біль. Війна символізує смерть та темну силу буття, тому слід докладати неабияких зусиль аби відмежуватись від надмірної емоційності та підходити до цього питання здебільшого по філософському, знайти спільні точки перетину або взаємозв'язок між прекрасним та жахливим, з'ясувати яким чином культура впливає на війну і навпаки створює новий культурний продукт.

На мою думку основна точка перетину культури та війни полягає в політиці. За словами теоретика війни та філософа Карла Клаузевіца: «Війна є не що інше, як продовження державної політики іншими засобами» [1, т. 1, с. 11]. Чому саме політика є тією точкою перетину? Тому що політика стає тим елементом в якому відбувається симбіоз культури та війни як такої. Це проявляється у двох напрямках: суто політичний – який більше впливає на теорію та задачі які вирішуються військовими діями; духовний – цей напрямок об'єднує людей, пропагандує свою ідеологію та також впливає на хід війни через культурну складову. Під культурною складовою політики маються на увазі усі засоби, які піднімають моральний дух нації, громадян країни: плакат, тематичні кінострічки, музика, художні виставки, різні види масової інформації, що підтримуються державою. Таким чином політика держави агресора чи держави яка обороняється через засоби культури рухає масами. Війна в свою чергу фактична чи теоретична (у холодній чи гарячій стадіях) надає забарвлення та стилістику такому культурному впливу. Війна стає основною темою для митців у їхній творчості, а культура – неабиякою зброєю під час війни.

Аналізуючи явище війни через призму культурних впливів, чітко стає зрозумілим що ці два явища взаємозалежні, а результатом такого поєднання є культурний продукт який залишається актуальним повсякчас. Але існують передумови та наслідки цієї консолідації вони

здебільшого проявляються в плануванні війни та її наслідків. Занурившись в історію ми чітко бачимо як війна впливала на культуру того чи іншого народу або країни загалом і навпаки – коли культурні або духовні питання (наприклад мовне питання, яке начебто стало відправною точкою для Росії щодо війни проти України) постають приводом до розв’язування міждержавницького конфлікту. Підсумовуючи все вищесказане слід зазначити що насправді війна це біль, кров, бруд та страждання. Проте якщо її розглядати через призму екстремальної ситуації, яка потребує мобілізації всіх органів чуття, психологічного налаштування та збереження власного життя в цій кризовій ситуації, то війна дає поштовх для розвитку культурної сфери, слугує невичерпним джерелом для пошуку сюжетної лінії у зображувальному мистецтві та музиці. Культура в цей момент стає притулком відсторонення від дійсності та слугує джерелом естетичної насолоди.

Список використаних джерел:

1. Клаузевиц К. О войне : в 2 т. / К. Клаузевиц. СПб. :Terra Fantastica, 2002. – Т. 1. – 558 с. ; Т. 2. – 574 с.
2. Нойманн Эрих. Происхождение и развитие сознания. Київ : Ваклер, 1998. 464 с.